

EDITORIAL

L'illegalitat de la llengua valenciana

En **València** patim una de les situacions lleugals mes absurdes del mon mundial. Resulta que hi ha una forma llegal i una altra llegal d'escriure una llengua.

En qualsevol lloc civilisat, parlar o escriure una llengua en correcció es una qüestió d'educació o de nivell cultural. Si algu comet alguna incorrecció des del punt de vista d'una normativa acceptada, o es per falta de coneiximent, o per rebeldia d'llibertat a l'estar en contra de dita normativa.

Lo mes que te pot passar es trobar-te en el menyspreu per part dels mes elitistes en el primer cas o en el rebuig intel·lectual en el segon.

Puix be, aci no; aci, si comets una incorrecció normativa, eres directament llegal.

En 2017 la **Diputació de València** retirà unes subvencions a **Lo Rat Penat** per no seguir la normativa de la **AVLI**. L'associació presentà recurs i el passat mes de juliol el **Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana** (TSJCV) ha donat la raó a la Diputació degut a que en les bases de la convocatòria per a optar a les subvencions s'exigia explícitament acatar la norma de la **AVLI**.

L'expressió que utilisa el tribunal es: “no se sigue ni se respeta el modelo lingüístico oficial”, i “no se ajusta ni en la ortografía, ni en la sintaxis, ni en la gramática”.

La llei hauria de ser clara, pero no hi ha res clar en tot aço.

Anem a vore. Un jutge no sanciona a un conductor ebri perque “està clar” que ha begut. Hi ha una **taula de sancions** segons la quantitat d'alcohol expirat. Mai ve mal recordar-la:

Entre 0,26 mg/l i 0,50 mg/l: 500 euros i 4 punts del carnet.

Entre 0,50 mg/l i 0,60 mg/l: 1.000 euros i 6 punts del carnet.

A partir de 0,60 mg/l ya es un delict penal que inclús pot comportar penes de presó.

Si tornem al cas de la llengua, quan el tribunal diu que **Lo Rat Penat** no s'ajusta a la norma, ¿en quina mida no s'ajusta?

Des del punt de vista **ortogràfic**, ¿quantes faltes d'ortografia son admissibles abans de que te deneguen una subvenció? Si escric en les normes del **Institut d'Estudis Catalans** (es dir, de la **AVLI**), pero comet cinc faltes cada 1000 paraules, ¿me llevaran la subvenció? ¿i si ne comet 10?, ¿i si en son 200? ¿A on està el límit?

Lo mateix se pot dir dels altres aspectes, com la **sintaxis**: ¿quantes voltes he d'escriure 'per a tu' en conte de 'per tu' per a ser condemnat?

¿I qué dir del **lèxic**? Si en un text escric sempre la preposició 'en' en conte de 'amb', per mes que tot lo demés estiga perfectament escrit en **subvalleca** (subestandar valencià de la

llengua catalana), ¿me retiren la subvenció? ¿i si en son mija dotzena de paraules les que canvie?

Tot queda a criteri dels jutges, que “aprecien” que no seguix la normativa. Es com si un jutge te posa una multa perque “aprecia” que el teu ale fa olor a alcohol.

Per un altre costat, els **panques**, que s'han passat la vida sentint-se orgullosos d'incomplir la llei quan se tractava de combatre l'imposició del castellà, des de la creació de la **AVLI** s'han tornat els mes “llegalistes” del mon i s'alegren a monto d'estes llimitacions de les llibertats. Això si, quan els seus amos de **Catalunya** cometen llegalitats –com declarar l'independència–, llavors la llei es roïna perque coarta la llibertat i lo moralment acceptable es la desobediència. Resulta difícil imaginar lo que ha de ser tindre una ment que pot albergar tantes contradiccions sense sentir cap classe de vergonya.

Però, ademés, esta persecució només du una direcció. Moltes entitats que reben subvencions, per no parlar de, inclús, organismes oficials, com la mateixa **Conselleria de Cultura**, incomplixen les directrius de la **AVLI** un dia si i un altre també; per eixemple, publicant en web oficial en perfecte català: “la seva pantalla”, “finalitzi el termini”, etc., sense que passe res. I no parlem de l'universitat perque el **Tribunal Constitucional** ya determinà que per ad ells no valen les lleis que han de complir els demés ciutadans.

¿Qué demanem, en definitiva? ¿Que s'establixca un barem que aclarixca quantes “incorreccions normatives” son admissibles abans de que te lleven una subvenció? Obviament, no. Açó no faria sino profundisar en l'aberració en la que estem vivint des de fa ya mes de quaranta anys.

Demanem lo que hem demanat sempre, que s'imponga el trellat. Que se faça un autèntic debat sobre este tema (que no l'ha hagut mai, per mes que diguen lo contrari) tant en els àmbits acadèmics com entre la societat tota. Però per ad això lo primer hauria de ser deixar d'enganyar a la gent, deixar de manipular, tergiversar, silenciar, censurar i oprimir a qui pensa diferent, aprofitant, per ad açó, que se te el control del sistema educatiu, l'administració i la major part dels mijos de comunicació.

Per lo demés, hem de fer notar que el **TSJCV** no ha requerit cap informe de cap filolec per a fer el seu dictament. Es dir, si alguna cosa ha deixat clara esta sentència es que no cal ser un expert per a distingir entre lo que “normativitza” la **AVLI** i lo que utilisa **Lo Rat Penat**: efectivament, no fa falta l'ajuda d'un expert per a distingir entre **dos llengües diferents**.

LA CITA

La justícia inflexible es freqüentment l'injustícia mes gran.

Terenci

SUMARI

- 1
• EDITORIAL: **L'ILLEGALITAT DE LA LLENGUA VALENCIANA**
- 2
• LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- PATRIMONI VALENCIÀ: **VILLENA I LA SEUA FESTA DE MOROS I CRISTIANS**
- 3
• JOCS TRADICIONALS (LXXXIII): **AL CAMACUC**
- LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- RESENYA BIBLIOGRÀFICA: **ELS PAÏSOS CATALANS: ENTRE L'ENTELEQUIA I LA MATERIALISACIÓ**
- PATRIMONI VALENCIÀ: **VILLENA I... (Continuació)**
- 4
• FENT MEMORIA: **CONFECIÓ DEL NIMBO I LA VARA**
- CORONA POÈTICA (IV): **CARLES BORI I ESCURIET**
- CORONA POÈTICA (V): **DAVIT MARCHUET**

ACLARIMENT

Esta publicació està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra col·lectiva, l'encarregat de la redacció final de cada article te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuació de la seua preferència. Este tema es motiu de debat, pero no de divisió, entre nosatres.

AVIS

A l'hora de fer fotocopies d'est eixemplar per a repartir entre amics i coneguts, per favor, no se dorga
Mire nosatres: encara estem en setembre i ya tenim la Loteria de Nadal. El **22 de desembre de 2022** jugem al **02476**
Contacte en nosatres per a fer-se en participacions (3 €).

ACTIVITATS CULTURALS SETEMBRE DE 2022

Trobarà més informació dirigint-se a les respectives associacions:

Aellva (Assoc. d'Escriptors en Llengua Valenciana)
C/ Alt, 64. 46003 Valencia C.
Tel: 688903461

www.aellva.org // secretaria@aellva.org

Convencio (Convencio Valencianista)
www.convenciovalencianista.org
cvalencianista@gmail.com

El Piló (Associació Cultural El Piló)
C/ Dr. Moliner, 10-B. 46100 Burjassot
elpilo@telefonica.net
Tel: 963 63 42 75

LRP (Lo Rat Penat)
C/ Trinquet de Cavallers, 9. 46003 Valencia C.
Tel: 963 91 09 92 // www.loratpenat.org
secretaria@loratpenat.org

RACV (Real Acadèmia de Cultura Valenciana)
C/Avellanés 26. 46003 Valencia C.
Tel: 963 91 69 65 Fax: 963 91 56 94
www.racv.es

Rogle
rogleconstantillombart@gmail.com

UNIVERSITAT VALENCIANA D'ESTIU

Aula d'Humanitats i Ciències - RACV

XXIV Seminario de Arte Prehistórico

6 i 7 Set. Lloc: Hotel Tres Anclas. Plaja de Gandia.

- Dia 6. Vesprada. Sessions de treball de 17 a 21 h.
- Día 7. Matí i vesprada: Visita d'estudi a la cova del volca del far de Cullera. Vesprada. Sessions de treball de 17 a 21 h.

+Info: **RACV**

12 Set (dilluns) 19:30 h. Seu de l'Aellva.

TERTULIA DE PROSA

El amor en los tiempos del cólera, de Gabriel García Márquez.

Entrada lliure

+Info: **Aellva**

24 Set (dissabte) De 9 a 14 h i de 15:30 a 19:30 h. Seu d'El Piló.

I ENCONTRE FORMATIU

Ponències:

- **Toni Fontelles**: Comunicació i relació en els mijos.
- **Jesuàlt Masia**: L'influència social de les minories.
- **Albert Marín**: Models d'Estat i de govern.
- **J. R. Chirivella**: El Dret Civil.
- **Joan Sancho**: Aproximació a un Pla Estratègic per al valencianisme.

Formació presencial o online.

Inscripció: 10 € participació; 25 € participació més dinar.

Data límit d'inscripció: 16 setembre.

Organisa: Convencio Valencianista, en col·laboració en l'associació El Piló.

+Info: **Convencio**

(Continúa en la página següent)

PATRIMONI VALENCIÀ

Villena i la seua festa de Moros i Cristians

M^aA.M.C.

La ciutat de **Villena** es la capital de la comarca de **L'Alt Vinalopo**, precisament el riu Vinalopo transcorre a lo llarg de la població. Està situada al nord-oest de la província de **Alacant**, llimita a l'oest en les comunitats de **Murcia** i **Castella-La Mancha** i al nord en la província de **Valencia**. Al seu entorn es troben els pobles de **Biar**, **Sax**, **La Font de la Figuera**, etc. Se

troba en un important creuament de camins, lo que fa el seu enclau geogràfic singular i de capital importància des d'època prehistòrica. Es destaca el període històric que viu baix domini musulmà, especialment durant el segle IX, lo que ha donat lloc a una de les seues principals manifestacions festives: la festa de **Moros i Cristians**; de la seua celebració hi ha constància des del segle XVI.

La ciutat, que fon declarada **Conjunt Històric Artístic** en 1968, conserva un important patrimoni arquitectònic, testimoni de la seua història, en el que destaquen els dos castells, varies esglésies, ermites i unes altres construccions urbanístiques (places). També conta en un important patrimoni museístic, en el que sobreix el **Museu Arqueològic José María Soler**, en el qual se conserva i exposa el "**Tesor de Villena**" (vore *Rogle* 125, de febrer de 2017).

La localitat s'enclava en l'àrea de parla castellana, i actualment la seua població sobrepasa els 34.000 habitants.

L'orige del toponim actual de Villena generà al principi certa polèmica entre els investigadors, però la forma netament aràbiga de **'Bilyāna'**, documentada a partir del segle XI, es la que evolucionaria a favor de **'Billena'** (1241), quedant consolidada, en el pas del temps, en l'actual Villena.

En temps de la conquesta cristiana del territori peninsular, establí el **Senyoriu de Villena**, este pertanygué a la **Corona de Castella**. Este territori, per incompliments sistemàtics de tractats —entre uns altres, el conegut **Tractat d'Almizra** (pacte de pau)—, alternarà la seua adscripció a Castella o al **Regne de Murcia**. Serà ja en el segle XIX (1833), degut a la divisió provincial de **Javier de Burgos**, que s'integraria en el **Regne de Valencia**.

L'economia tradicional ha seguit essencialment agrícola fins que, en els anys 60 del passat segle, canviaria esta estructura econòmica apostant pels sectors servicis i

industrials, destacant-ne els del calcer, la construcció i els mobles. En l'actualitat, el turisme nacional i foraster que ve a fruit de la festa de Moros i Cristians, ademés de l'activitat que genera en si la pròpia festa, constitueixen una injecció econòmica molt forta, que contribueix, junt als altres sectors, al desenvolupament econòmic.

Les **Festes de Moros i Cristians** vil·lenques son el testimoni de l'història mi-

geval de la seua població; estan inspirades en l'enfrontament entre les tropes musulmanes i cristianes durant el segle XIII pel domini del territori i la localitat. Se celebren entre el 4 i el 9 de setembre en honor a la **Mare de Deu de les Virtuts —la Morenica—**, patrona de la localitat, l'onomàstica de la qual es el 8

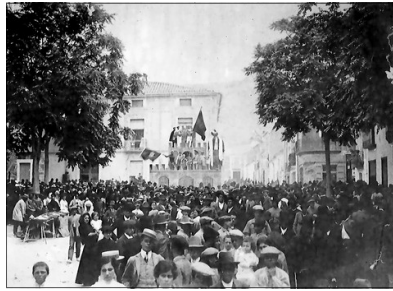
de setembre. Tenen lloc, per tant, en posterioritat a les festes de Moros i Cristians de **Biar**, **Alcoy**, **La Vila** o **Elig**.

Les de Villena son de les més antigues documentades.

Segons conta la llegenda, el seu oríge està en 1474, quan se patia una epidèmia de pesta i se demanà a la Mare de Deu de les Virtuts la seua protecció per a superar la malaltia. Son el resultat de la fusió de tres festes diferents: la festa patronal o element religiós, la festa militar tirant salves en els arcabussos (antiga soldadesca o milícia provincial creada per **Felip II** per a acompanyar a la Verge), i la pròpiament dita de moros i cristians, o element històric. S'estructura en catorze comparses, set d'elles pertanyen al bando moro i unes altres tantes al bando cristià, les quals, entre uns altres actes, realitzen una romeria en honor a la Morenica, l'imatge de la qual presidix la festa.

El **bando cristià** el conformen les comparses de: estudiants, marins corsaris, andalusos, llauradors, balles- ters, almogavers i cristians; i el **bando moro**

les de: moros vells, moros nous, bando marroquí, moros realistes, moros nazars, moros berebers i pirates. Porten trages que els identifiquen i fan la seua aparició aleatoriament a lo llarg del festeig. Mencio especial mereixen les **'Esquadres Especials'** que formen part de les comparses i que desperten expectació per l'especial riquesa i originalitat dels seus trages, que son confeccionats anualment. De fet, constitueixen una inspiració per a comparses d'unes altres localitats.

CASTELL D'EMBAIXADES EN LA PORTA D'ALMANSA, VILLENA, 1920

ESQUADRA DE ZULUS, VILLENA, 2007

Continúa en la página 3.

Al camacuc

Qui paga pega les mans a la paret i recolza el cap damunt d'elles. Alça una cama cap arrere i la manté en l'aire.

Cada un dels jugadors se va acostant per tanda mentres canten: "Camacuc, te pegue una palmadeta, un pessic i fuigc" –pessiguet a la pantorrilla i palmadeta a l'esquena–. Una vegada ha fet aço se retira i va formant un rogle en els altres jugadors a l'entorn de qui paga.

Quan passa l'últim diu: "¡Tanque!", i llavors tots ixen corrent. Qui ha rebut els pessics i palmades els persegueix i a qui pille es qui pagarà ara, i de nou comença el joc.

CHICONA JOVE, D'ISMAEL BLAT MONZÓ, 1931.

RESENYA BIBLIOGRAFICA J.M.M.

Fontelles i Fontestad, Antoni

Els Països Catalans: entre l'entelequia i la materialisació

Institut d'Estudis Valencians. València, 2022

(215 pàgines)

El llibre de Fontelles supón un documentat estudi sobre la "corporeisació" del terme Països Catalans en l'àmbit cultural, social i polític, en tot lo que comporta puix ha entrat ja en una dinàmica de certa normalisació, tant que sobrepassa els àmbits dels allumenats expansionistes militants del pancatalanisme.

Si be l'entelequia que els inventà, negacionista de les llibertats intrínseques i nacionals dels pobles que inclouen, fon una exigua minoria a finals del s. XIX i primeres dècades del s. XX (tota ella catalana), la maquinària del catalanisme, en el temps, ha conseguit que sobrepassés aquells cercles reduïts i que, be per uns motius o be per uns altres (llingüístics, climatològics, etc.), estiguen presents inclús en els llibres de text destinats a l'educació obligatòria.

Son abundantíssimes les proves que l'autor aporta d'esta ingerència impositiva en els àmbits valencians a on el Regne de València se relega a un segon lloc en un invent que recorda a la Gran Alemanya dels nazis.

Estructurat en cinc capítuls mes dos adendes (estes últimes en l'idea d'actualisar el treball que l'autor havia deixat tancat en 2019). Els capítuls son: **En el principi fon la paraula** (es fa una retrospectiva històrica, es parla de terminologia i de l'importància d'esta i dels conceptes que definix); **De la nació al paradigma** (comenta la transformació de l'idea a un model ampliat); **L'auge modern dels Països Catalans** (capítul nuclear i el mes extens, en el que analisa tres obres –llibres– i denuncia tota la taranyina que comporta est aberrant projecte per als valencians). **El decalèc de conclusions**, es extraordinari, com ho es el capítul cinc, **Els 'fantasmes' d'abans i d'ara**. Les adendes com s'ha dit son una actualisació del contingut en cites i declaracions recents, puix el projecte expansionista no para i els quintacolumnistes en el Regne de València laboren tots els dies per a convertir en ciutadans de segona als que en teoria son compatriotes seus.

Estem puix davant d'un estudi sobre l'anexionisme mes sibili concebut en les postrimeries del segle XIX, d'un projecte dissenyat per a ser eixecutat a llarc terme que prete construir un "país" en el que València no seria mes que la regió surenca, i ja sabem com molts catalanistes consideren i califiquen als habitants del sur de l'estat.

El prolec del professor i acadèmic José Vicente Gómez Bayarri constituïx un repas historiogràfic sobre est ensomi propi de megalomans, una quimera que es basa en falsatats, tergiversacions de l'història i aspiracions imperialistes i colonisadores.

ACTIVITATS CULTURALS

SETEMBRE DE 2022

(Ve de la pàgina anterior)

LXXXIII CURSOS DE LO RAT PENAT

- **Cursos de Llengua Valenciana.** Inici: 17 oct
Nivells: Basic (A1/A2), Elemental (B1/B2), Mig (C1/C2), Superior i Professorat. Opcions presencial i telemàtica.
- **Curs d'Introducció a la Poesia.** Inici: novembre. Dos nivells: elemental i avançat. A distància en algun seminari presencial.
- **Curs d'Interpretació i Direcció Escènica.** Inici novembre. Presencial.
- **Curs de Revalencianisació Llingüística.** Inici: novembre. Dirigit a persones que ya contenen en el títol "Mitjà" de la "Junta Qualificadora" pero desigen revalencianisar-se. Presencial o a distància o abdos d'acort les preferències dels alumnes.
- **Tertúlia de cultura valenciana - pràctica del valencià oral.** Inici: octubre. Presencial.

A lo llarc del curs s'organizaran seminaris formatius i jornades sobre temes concrets. S'informarà en antelació.

Matrícula oberta

+Info: cursos@loratpenat.org, LRP

PATRIMONI VALENCIÀ

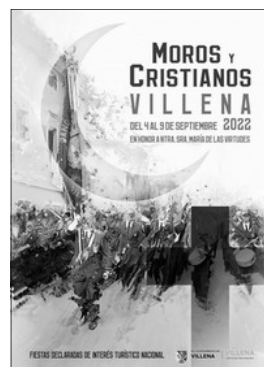
Villena i la seua festa de Moros i Cristians

Ve de la pàgina 2.

La música es essencial: mes de 12 bandes amenisen cavalcades, desfilades i els demes episodis de la festa.

Entre els actes mes significatius mereix senyalar la representació simbòlica de '**La Conversió del Moro al Cristianisme**', en la **Iglesia de Santiago** el dia 8 i en la **Iglesia del Santuari de Nostra Senyora de les Virtuts** el dia 9. El text original es de principis del segle XVII, en autoria de **Diego de Ornedillo**, al qual se li afegi un altre text, a principis del XIX, escrit pel mateix autor de les embaixades. La seua impressió posada en escena conta, desde 2010, en una música específicament creada per a l'acte: un poema simfònic que, baix el títol de '**La conversió de Villena**', es obra del villener **Gaspar Àngel Tortosa**. Es tracta de la primera obra d'estes característiques composta per a una festa de Moros i Cristians.

L'enfrontament simbòlic representat en la batalla final, te lloc l'últim dia de la festa en el **Palau de l'Atalaya**. L'espectacle deixa retratada la reconquesta de la ciutat pel bando cristià, pero la festa es tot un símbol del mestijage i barreja de les dos cultures.

CARTELL DE LA FESTA DE MOROS I CRISTIANS DE VILLENA 2022

Centenari de la coronació de la Mare de Deu dels Desamparats

FENT MEMORIA

J.M.M.

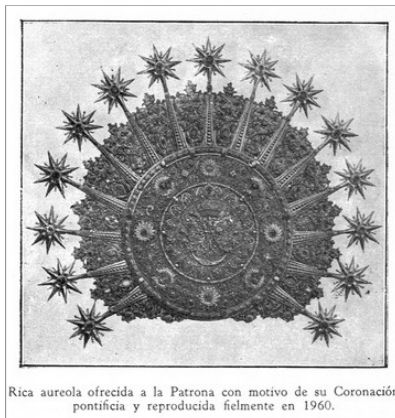
Confecció del nimbo i la vara

Les donacions sobrepassaren totes les previsions i es decidí sublimitades del arte cristiano, basta esta nueva obra para fer un nimbo per a l'imatge. El joyer Manuel Orrico fon acreditar més, si cabe, la casa Orrico, y ocupar el puesto de l'encarregat de la seua elaboració. El disc, tot ell d'or, de 80 cm honor en el arte de orfebrería, que domina esta casa en forma magistral."

Un element mes de fina orfebreria havia de complementar els atributs de l'imatge de Nostra Senyora, la vara d'assusenes que duria en la seua ma dreta, la qual fon donada per un matrimoni valencià devot –"muy conocido entre nosotros", dia la prensa–. Obra del joyer Emili Vicente Claver, estava elaborada en or, plati i osmi. De la noticia i descripció de la joia s'ocupava *Las Provincias*, 3-05-1923, p. 3:

El *Diario de Valencia* (9-05-1923, p. 2) parlava del nimbo i de l'artífex d'esta manera:

"Más de una vez nos ha sorprendido la casa Orrico con sus maravillosos y artísticos trabajos, donde la riqueza y el arte están siempre unidos en ellos; pero nuestra admiración queda sorprendida al contemplar esta nueva obra, que con sus relieves atrevidos, hechos [tallo] nacen cinco azucenas y tres capullos de distintos tamaños en el precioso metal; por su fineza, delicadeza, elegancia y, en ños y diversa configuración, entrando en su composición meta-una palabra, por su derroche de arte genial, inspirado en las les tan superiores al oro, como el *osmior* [osmio] y el platino."

Rica aureola ofrecida a la Patrona con motivo de su Coronación pontificia y reproducida fielmente en 1960.

NIMBO

...tiene de altura 52 centímetros; de oro cincelado amarillo y verde de cuyo talle

Soberbia y fidelísima reproducción de una vara de azucenas, de la variedad conocida en botánica con el nombre de *Lilium candidum*.

CORONA POETICA (IV)

Quinze estrelles

Hui de nou vinc a fer-te la visita
que maig florit per tu esperant està,
la festa que als teus fills nos portarà
als peus de ton altar com una fita.

Més al vore ta cara, el cor m'invita
a fer ta festa en pau, que donarà
l'espenta del futur que somrirà
pels teus ulls, llum de gràcia infinita.

Les quinze estrelles d'or de ta corona
lluïxen pel cel en cent anys d'amors,
i el poble pels carrers l'himne resona.

Segur nos brindaràs uns temps millors
baix ton mant, que dolç d'amor acarona,
als bons valencians de purs valors.

Carles Bori i Ecuriet

CORONA POETICA (V)

T'estime, te vullc, t'ame

Te crec en els ulls oberts.
Sent, pense i ansie cridar-te.
Se, necessite, i vullc triar-te.
Te vixc, en somis desperts.

En mi dins desige portar-te.
Muic de pensar si em perts.
A tu, capficat, si em permets,
en el cor obert voler amar-te.

Si al triar-te te logre estimar.
I al plorar-te, em crida el voler.
Al planyir tu, em naix amar.

Que quan ame yo soc verdader,
este fill teu que per tu vol resar.
Just per estar, ser, amar i poder.

Davit Marchuet

Rama de azucenas regalada a la Virgen

VARA D'ASSUSENES

Rogle en Internet

Facebook: **Rogle Constanti Llombart**

Twitter: **@rogleconstanti**

Tots els exemplars editats fins ara estan en:

www.rogleconstantillombart.com

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusio ad esta publicació es la millor forma de col·laborar en nosatres. També pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **col·laborador** (12 € a l'any), i t'enviarem a casa tots els números que es publiquen

durant l'any. I si tens voluntat de fer alguna puntual aportació econòmica, també te quedariem molt agraïts. El nostre número de compte, en **Caixa Popular**, es: **ES52 3159 0018 1926 1586 4721**